

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/111
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.9.2023/36
Karar Numarası : 2023/630
Başvuran : F.S.
Başvuran Vekili : Av.Ş.K.
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Iğdır Geri Gönderme Merkezi
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuran vekilinin; müvekkiline yeterli tedavi edilme imkanının sunulmadığı ve müvekkiline uygulanan idari gözetim tedbirinin orantılı olmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran vekili, başvuru dilekçesinde özetle;

- a. Iğdır Geri Gönderme Merkezinde idari gözetim altında bulunan müvekkili F.S.'in sağlık sorunları yaşamakta olduğunu,
- b. Kendisinin bu durumu hem yazılı hem de sözlü olarak Merkez İdaresine bildirdiğini, ayrıca Iğdır Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne dilekçe vermiş olduğunu,
- c. Müvekkilinin midesinde bulunan ve kanser olduğundan şüphelenilen yara sebebiyle doktor gözetiminde olması gerektiğini ve düzenli olarak kullanması gereken ilaçlarının bulunduğunu,
- ç. Iğdır Devlet Hastanesine sevk edildiğini ancak tahlil sonuçlarının haftalar geçmesine rağmen çıkmadığını,
- d. Müvekkili hakkında idari gözetim dışında daha orantılı tedbirlere başvurulması gerektiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Göç İdaresi Başkanlığı Düzensiz Göçle Mücadele ve Sınır Dışı İşleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

- a. Geri gönderme merkezlerinde barındırılan tüm yabancılar için acil ve temel sağlık hizmetlerinin ücretsiz olarak verildiği, bu kapsamda her geri gönderme merkezinde gerekli teknik donanıma sahip sağlık birimlerinin oluşturulduğu,
- b. Merkezlerin kapasitesi ve yabancı yoğunluğuna bağlı olarak valilikler tarafından sağlık personeli görevlendirmesi yapılabildiği, ivedi durumlarda ve hekim veya yardımcı sağlık personeli tarafından uygun görülmesi durumunda yabancıların sağlık kuruluşlarına da sevk edilebildiği,
- c. Reçete edilen ilaçların Göç İdaresi Başkanlığınca tahsis edilen ödenek ile temin edildiği ve yabancılara ücretsiz olarak ve hekim kontrolünde verildiği,
- ç. F.S.'in tedavi sürecinin de bu çerçevede yürütüldüğü, 15/12/2022 ve 19/12/2022 tarihlerinde hastaneye sevk edildiği,

d. Geri gönderme merkezlerinde kalan yabancılar hakkında idari gözetimin devamında zaruret bulunup bulunmadığına her ay valiliklerce karar verildiği,

e. Sağlık sorunu veya başka bir sorun nedeniyle idari gözetimin yeniden değerlendirilmesinin bir aylık süre beklenmeksizin Merkez personelinin bildiriyle ilgili birimler tarafından da yapılabildiği, gerek görülmesi halinde idari gözetime alternatif tedbirlere karar verilebileceği ifade edilmektedir.

4. Iğdır Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. F.S. için Ağrı İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından 15/9/2022 tarihinde Türkiye'ye giriş kurallarını ihlal etmesi ile kaçma ve kaybolma riski bulunması sebepleri ile idari gözetim kararı alındığı,

b. 30/12/2022 tarihinde kendisi hakkında uluslararası koruma başvurusu alınarak idari gözetiminin sonlandırılıp uluslararası koruma ili olan Kırşehir'e yönlendirildiği, ancak Kırşehir İl Göç İdaresi Müdürlüğüne giderek yapması gereken başvuru takip işlemlerini yapmadığından uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayıldığı ifade edilmektedir.

5. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran, yazılı görüşünü kanuni süresi içinde Kurumumuza göndermemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir. 76701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Somut başvuruda, başvuran vekilinin; müvekkilinin yaşadığı sağlık sorununa karşı etkin bir tedavi uygulanmadığı, müvekkilinin hastaneye sevk edildiği ancak tahlil sonuçlarının haftalar geçtiği halde çıkmadığı ve

müvekkili hakkında idari gözetimden daha orantılı bir tedbir uygulanması gerektiği iddialarına karşılık Göç İdaresi Başkanlığı Düzensiz Göçle Mücadele ve Sınır Dışı İşleri Genel Müdürlüğü tarafından; F.S.'in 15/12/2022 ve 19/12/2022 tarihlerinde hastaneye sevk edildiği, Iğdır Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından ise; F.S.'in Türkiye'ye giriş kurallarını ihlal etmesi ile kaçma ve kaybolma riski bulunması sebepleriyle kendisi hakkında idari gözetim kararının alındığı ve yapması gereken başvuru takip işlemlerini yapmadığından uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayıldığı ifade edilmiştir.

12. 11/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 59'uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre; *“Geri gönderme merkezlerinde; Yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz verilir.”*

13. 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'in 10'uncu maddesine göre;

“(1) Merkez müdürü, merkezin en üst amiri olup görevlerinden dolayı merkezin bulunduğu yerin il müdürüne karşı sorumludur.

(2) Merkez müdürünün görev ve yetkileri şunlardır:

(...)

e) Merkezde sağlık koşullarına uygun ortamın sağlanması için gerekli tedbirleri almak.

(...)”

14. Başvuru kapsamındaki sağlık hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarla ilgili olarak; F.S.'in muhtelif tarihlerde hastaneye sevkini ve muayenesinin yapıldığı, Merkez İdaresinin sağlık hakkının korunmasına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, başvuru kapsamındaki söz konusu iddialar açıkça dayanaktan yoksun olduğundan kabul edilmez olarak değerlendirilmektedir.

15. 6458 sayılı Kanun'un 57'nci maddesine göre:

“(1) 54'üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır ya da 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancı için iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılar, 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir.

(...)”

16. 6458 sayılı Kanun'un 57/A maddesine göre;

“(1) 57’nci maddenin ikinci fıkrasında sayılan yabancılara ya da idari gözetimi sonlandırılan yabancılara aşağıdaki idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilebilir

- a) Belirli adreste ikamet etme
- b) Bildirimde bulunma
- c) Aile temelli geri dönüş
- ç) Geri dönüş danışmanlığı
- d) Kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma
- e) Teminat
- f) Elektronik izleme

(2) Yabancıya birinci fıkradaki yükümlülüklerden bir ya da birkaçının getirilmesi durumunda, bu süre yirmi dört ayı geçemez.

(3) 57’nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında olup da idari gözetim altına alınmayan yabancılara bu maddenin birinci fıkrasında sayılan yükümlülüklerden birinin ya da birkaçının getirilmesi zorunludur. (...)”

17. İdari gözetim tedbirinin orantılı olmadığı iddiası ile ilgili olarak; yabancınn Türkiye’ye giriş kurallarını ihlal ettiği, aynı zamanda başvurusuna ilişkin gerekli takip işlemlerini yerine getirmediği muhatap tarafından gönderilen belgelerden anlaşılmıştır. Bu bağlamda, muhatabın ilgili mevzuatı uyguladığı, ayrıca idari gözetim kararının verilmesinin tek başına işkence ve kötü muameleyle yol açan bir uygulama olarak kabul edilemeyeceği ve bu açıdan kötü muameleyle ilişkin somut emarelerin ortaya konulmamış olduğu değerlendirilmektedir. Netice itibarıyla başvuru kapsamındaki bu iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmektedir.

18. Sonuç olarak; yukarıda açıklanan nedenlerle 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in ilgili maddeleri uyarınca başvurunun kabul edilmez olduğu değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye